

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

NOCOJ OB 19
bo na sedežu ES v ulici Conti št. 11
izredni plenem Enotnih sindikatov
na katerem bodo razpravljali o važnih vprašanjih

Postojna plačana v gotovini
Spodizone in abbon. postale Štev. 871

Leto IV - Cena 15 lir - 6 jugolir - 2.50 din

T R S T sredo, 14. aprila 1948

STALIŠČE OSVOBODILNE FRONTE GLEDE PRIKLJUČITVE TRSTA ITALIJI

Komu v prid?

Kljub temu da je lega prešla hladno prho glede svojih nad o priključitvi Trsta k De Gasperijski Italiji z znanimi izjavami predstavnikov vlade ZDA o umiku anglo-ameriških čet s Tržaškega ozemlja, ki se vedno ne gredo iz glave načrti za tisto »veliko manifestacijo«, ki jo je začela tako vestno pripravljati. To dokazujejo napovedovanja v reakcionarnih časopisih, omenjena sicer tako imenovane poročila iz izmišljenih številnih nabranih podpisov na raznih sledečih legih in gluntin organizacij. To dokazujejo uporne govore šolske mladine, ki trdi, da bo v kratkem imela pouka prost dan v ta namen, ter ustna propaganda, ki je ponovno zavzela maha.

Razen tega pa kaže, da spajajo v okvir teh priprav tudi najnovejši vesti, ki jih objavlja policija o novih najdbah »v fobah«, aretacije naših tovarnikov, gorečnost nekaterih politikov pri čuvanju, da ne bi kdo trgati legih lepakov, ki so jih lepli celo brez oblastvenega dovoljenja. Pa tudi nekatera grozila anonimna pisma, ki grozijo prejemajo tisti tržaški Slovenci in v katerih jim nekdo grozi s smrtjo, če se ne pobejajo iz Trsta pred prihodom italijanskih karabinerjev in bersaljerjev. Morda bi Lega ali pa Giunta vedeli kaj o tem, kdo je ta »nekdo«, kaj več povedati. Slišja se celo, da se namerava z manifestacijo doseči tisto divjanje, ki smo ga doživeli z razbijanjem sedežev naših demokratičnih ustanov v poletju 1946.

Dobro se spominjamo, da so predstavniki zasedbene vojaške uprave večkrat izjavili, da ne bodo dali — razen za 1. maj — nikomur dovoljenja za prirejanje političnih manifestacij. Razen tega pa je gen. Airey sam že dvakrat pozval prebivalstvo na potrpežljivost in red prav v zvezi s tristranskim predlogom glede priključitve. Tako smo zelo radovedni, ali je tega vložila proročja za to tako dolgo pripravljeno manifestacijo? Ali je bilo prošnji ugodeno?

Naj bo kakor koli, gotovo je vsakega, da je bil odgovor na predlog imperialistov glede Trsta v Italiji kar kmalu razkrinkan in da italijanske demokratične množice niso nasledele. Prav tako so tudi Tržičani kar hladno sprejeli to perspektivo vračanja njihovega mesta pod tiste pogoje, ki se prav malo razlikujejo od pogojev, pod katerimi so v Italiji živeli skozi pet in dvajset fašističnih let.

In končno — včerajšnji odgovor Sovjetske zveze na tristranski predlog imperialistov! Sovjetska zveza označuje ta predlog kot »nesprejemljiv in kot nasproten najosnovnejšim demokratičnim načelom«. Vsekar točneje oznake v resnici ni zaslužil!

Pri tem je dobro spomniti se, da so tri zapadne sile v svojih notah pristavile, da bodo hvalale, če bo Sovjetska zveza izrazila svoje mnenje. Saj jim je moralo biti že takrat jasno, kakšno je to mnenje. Mnenje vlade, ki je predstavnica delovnega ljudstva v svoji državi, ne more biti nikoli različno od mnenja demokratičnih množic širom sveta. A te množice so 20. marca t. l. pa do danes svoje mnenje že večkrat odločno in na prepričljiv način povedale. To se je zgodilo predvsem na veličastnih predlovlivih zborovanjih ljudske demokratične fronte iz celotne Italije, ki so se jih udeležili sto in sto tisoč demokratov. Pri nas v Trstu pa je prišlo mnenje teh množic do veljave na vseh zborovanjih v tem kraju zadnjih dvajsetih dni: pri Sv. Anži, pri Sv. Jakobu, Sv. Ivanu, Miljah, Boljuncu, Opčinah in Nabrežini.

Najdodoneje pa je povedalo svojo besedo tržaško delovno ljudstvo s svojo ogromno udeležbo pri pogrebu pokojnega tov. Planinška ter na zadnji partizanske brigade. In končno svoje stališče tudi naša Osvobodilna fronta, edina predstavica slovenskega življa na Tržaškem ozemlju.

Odgovor je bil povsod le eden: Proti reviziji mirovne pogodbe, za mir, za svobodno volitve in za normalizacijo vsega javnega življenja!

V živnem interesu in komu v prid se torej pripravljata tako razkodočakana manifestacija? Mar v prid tržaškega delovnega ljudstva? Morda italijanskega? Tu in tam je ljudstvo odločno povedalo, da ne.

ODGOVOR SZ GLEDE TRSTA:

Predlog je nesprejemljiv in protidemokratičen

MOSKVA, 13. (ATI) — Moskovski radio je danes ob 1. ponoči oddajal sledeče poročilo, ki ga je poizvedel razširila tudi sovjetska uradna agencija:

Dne 20. marca t. l. je sovjetsko veleposlaništvo v Londonu prejelo noto, v kateri je britanska vlada predlagala sovjetski vladi, naj bi začeli pogajanja skupno z vlada ZDA in Francije za revizijo mirovne pogodbe z Italijo z namenom, da se Svobodno tržaško ozemlje zopet vrne pod italijansko suverenost. Enako noto je prejelo sovjetsko veleposlaništvo v Washingtonu od ameriške vlade in sovjetsko veleposlaništvo v Parizu od francoskega zunanjega ministrstva.

Dne 9. aprila 1948 je sovjetski veleposlanik v Veliki Britaniji Zarinin prejel od britanskega zunanjega ministrstva novo noto o letem vprašanju, s katero se javlja, da je italijanska vlada pristala na omenjena pogajanja. Ta nota vsebuje tudi predlog britanske vlade, naj bi se pogajanja začela čim prej.

Glede na vse gornje je sovjetski veleposlanik v Londonu Zarinin po navodilih sovjetske vlade izročil 13. aprila britanskemu zunanjemu ministru sledečo noto:

V zvezi z notama vlade Velike Britanije od 20. marca in od 9. aprila, ki ju je poslal podtajnik britanskega zunanjega ministrstva, imamo sledečo noto:

Vprašanje Koroške na konferenci namestnikov

LONDON, 13. — Pod predsedstvom sovjetskega delegata Kotonova se je danes nadaljevala konferenca namestnikov zunanjih ministrov. Kotonov je prišel na to, da so razpravljali o dolotitvi avstrijskega mejnega območja, ki se niso sporazumeli o vprašanju razdelitve nemške imovine v Avstriji.

Delegati zapadnih sil so predlagali, naj se obnovi Avstrija v okviru državnih mej, ki jih je imela ob času priključitve k Nemčiji leta 1938. Kotonov pa je vztrajal na tem, da je treba sprejeti zahteve Jugoslavije, ki zahteva slovenski del Koroške in še nekatere slovenske predele na Spodnjem Stajerskem.

Sporazumeli so se, da je treba dati Jugoslaviji možnost, da obratno svoje stališče, vendar se ni sporazumeli o tem, ali naj Jugoslavija polno svoje stališče pomeni ali ustno. Anglički in ameriški delegat sta smatrala, naj bi zaslišali jugoslovanske delegate samo tedaj, če bi nastopila pri predstavi nove važna vprašanja, medtem ko je sovjetski delegat podprl zahtevo Jugoslavije, da mora biti zaslišana ustno pred konferenco. Jutri bodo namestniki nadaljevali svoje sejo.

Slovanski odbor Slovenije tržaškemu delovnemu ljudstvu

LJUBLJANA, 13. — Slovanski odbor LR Slovenije je imel včeraj 12. plenarni zasedanje svojih članov. Na seji so soglasno sprejeli resolucijo glavnemu odboru SIAU v Trstu, ki se glasi:

«Plenum Slovenskega komiteja Slovenije, zbran na svojem 12. zasedanju dne 12. aprila 1948, pozdravlja borbenost delovnega ljudstva Trsta in se pridružuje zahtevi po čimprejnejši svobodni demokratični volitvah. Hkrati plenem odločno obsoja poizkusi anglo-ameriškega imperializma, da bi ob vprašanju pripadnosti Tržaškega ozemlja zanetili novo vojno in pogladi njegovo ljudstvo v še večjo bedo. Z ogroženjem protesta plenem, da okupacijska vojska uprva dopuščala fašističnim zločinom, da pobija najboljše borce za svobodo italijanskega in slovenskega delovnega ljudstva. Onemogočanje kulturnih stikov med Trstom in Jugoslavijo, krčenje najosnovnejših nacionalnih pravic Slovencev na Gorškem je kršenje pravih kulturnost predstavnikov tako imenovane zapadne demokracije, ki bi radi prestopili ljudstvo Italije ob bližnjih volitvah in zavrti njegovo razvoj v smer prave ljudske demokracije.»

Manifestacija torej, ki jo pripravljajo in katere priprave oblasti ne preprečujejo, bo imela namen služiti edino le interesom tistih, katerih tukajšnji predstavniki s svojim postopkom dokazujejo več kot samo željo, da do nje pride. A to so imperialisti.

Zato bo takšno manifestacija naše ljudstvo smatralo kot izvajanje in so po tem ravnalo.

njega ministrstva, ima sovjetsko veleposlaništvo čast sporočiti sledeče: V kolikor se tiče omenja vašo nota od 9. aprila, smatra veleposlaništvo za potrebno ugotoviti, da nota Velike Britanije od 20. marca ni govorila o najosnovnejši vprašanju. Hkrati opozarja sovjetska vlada britansko zunanje ministrstvo na dejstvo, da je mirovno pogodbo z Italijo kakor tudi pogodbe z drugimi državami, ki so se bile udeležile vojne, pripravil svet zunanjih ministrov in so jo v podrobnostih preučili na pariški konferenci, ki se je udeležilo 21 držav. To pogodbo so nato te države podpisale in raz-

tificirale ter je stopila v veljavo komaj pred nekaj meseci. Zato je naravno, da smatra sovjetska vlada predlog, naj bi se rešilo vprašanje revizije mirovne pogodbe z Italijo, v kolikor se nanaša na eden ali drugi del iste, bodisi po diplomatski poti ali pa s sklicanjem privatnih konferenc, za nesprejemljivega in nasprotnega najosnovnejšim demokratičnim načelom.

Enako noto sta sovjetski poslanstva v Washingtonu in Parizu izročili omeneno ameriškomu zunanjemu ministru in francoskemu zunanjemu ministru. Moskovski radio ni k besedi, da ne doda nobenega komentarja.

RAZPRAVA PROTI VOHUNOM V LJUBLJANI

Vohuni so bili v stikih z vohunskim centrom v Trstu

Ljubljana, 13. — Včeraj se je na današnji razpravi pred vrhovnim sodiščem LRS v Ljubljani razpravljalo proti teroristi in vohunski organizaciji z Mirkom Bitencem, bivšim profesorjem v Ljubljani, na čelu, katero pa tvorijo še ti obtoženci: Radoj Rehar, književnik, in publi-

cist, Marjan Dokler, duhovnik, Vinko Zor, duhovnik, Ciril Dimnik, godstski inženir vsi iz Ljubljane, ter Aleksander Zekar, železniški inženir, iz Trsta, Albin Sirk, dijak iz Gorice, Marija Kerne, namestnica, Marija Kriznič, šivilja, Jozica Blatnik, učiteljica v pokouju, Alojz Kerk, dijak, vsi iz Ljubljane in Janko Soklič, namestnik brez stranske bivešnje.

Po predložitvi obtožnice je sodišče pričelo z zaslišanjem obtožencev. Prvi je prišel na vrsto Zekar, ki je priznal, da je ustanovil tako imenovano slovensko demokratično legio v Sloveniji, ki pa dejansko ni nikoli obstajala, ker ni dobil za njo nobenih sodelavcev.

Za njim je bila zaslišana Bitenc Jozica, žena glavnega obtožence, ki je posredovala po naročilu svojega moža razne zveze s soobtoženci, posebno se z Reharjem kot agentom tuje obveščevalne službe. Se je izgovarjala, da je na stvari neprizadeta, češ da ni vedela za vsebino pism, ki jih je prejemala od moža, da jih je nato dostavljala posameznim soobtožencem.

Po zaslišanju Marije Kriznič, ki je v bistvu priznala, da je skrivala v svojem stanovanju Bitenca in vzdrževala zveze s ostalimi soobtoženci, ter sodelovala pri zvezi za pošiljanje vohunskih poročil soobtoženeza Reharja, sta bila zaslišana

Dokler Marjan in Zor Vinko. Oba sta se poskušala razbremeni s tem, da sta zveščala krivdo na druge. Dokler je vendar priznal, da je nameraval organizirati v Celju vohunski center in da je v ta namen izvršil razna nakazila v tuji valuti.

Nato je pričelo zaslišanje enega poglavitnejših obtožencev publicista Reharja Radojke. Prvi del njegovega zaslišanja je sodišče izvedlo pri zaprtih vratih in nejavni Rehar, ki pravi, ni sicer zaradi izredne poenostavitve, nore vloge kot agenta tuje obveščevalne službe, s čemer je imel stike s predstavnikom neke tuje države v Ljubljani in končno tudi zaradi važnih državnih interesov.

V drugem delu svojega zaslišanja, pri katerem je bil zopet navzoče obtoženci, je Rehar priznal, da je imel zveze s tuji vohunskimi agenti in da je zahteval od predstavnikov neke tuje države v Ljubljani, za katerega je delal že pred vojno, naj mu izplača še pred vojno, na kar je predstavnik neke tuje države pristal in ga se pozval, naj nadaljuje svoje vohunsko delo.

Rehar je tudi se priznal, da je prišel s posredovanjem predstavnikov tuje države v stik s protijugoslovansko vohunsko organizacijo v Trstu, C.P.U. 10720, ki mu je dala celo vrsto naročil za vohunsko delo, na nekatere tovarne usnja in tekstilne tovarne.

Svoje zločinsko delovanje poskuša Rehar opravičiti s tem, da je se večina zmisli razne dogodke, samo da se je laže znebil neprestanega nadlegovanja tržaškega vohunskega centra, da ni imel namena škodovati Jugoslaviji in da je vse to vršil samo iz koristiljublja. Pri tem je Rehar, zatrjeval, da je njegova družina bila v težkem gospodarskem položaju in da ga je vse to v prvi vrsti zanimalo o opisanemu delovanju, ki ga on sam imenuje moralno propalesta.

Na popoldanski razpravi je sodišče pričelo z zasliševanjem obtoženeza in. Cirila Dimnika, bivšega upravitelja gozdov ljubljanske škofo, ki je priznal, da je prejel od Lenčiča celo vrsto vprašanj o jugoslovanski vojski, o ureditvi varnosti države in o razmetitvi črt.

Za tem je bil zaslišani glavni obtoženez prof. Mirko Bitenc, ki je zanimal vsako krivdo. Toda javni tožilec mu je dokazal, da je izvršil ravno on v aprilu 1947 z denarjem, ki ga je prejel iz Rima od dr. Mihe Kreka, nštetega polovnja po vseh jugoslovanskih taboriščih v Italiji in v Avstriji ter ga je prišel tudi v Jugoslavijo z namenom, da bi organiziral vohunsko mrežo.

Obtoženi Bitenc je priznal, da je racinali, ki je hkrati pememben pravnik, je izjavil, da potemt mneje De Gasperija, po katerem se danje vladi ne bo treba podati ostavke predsedniku republike, ne poznavanje najvišjih državnih oblasti in bi predstavljal samo voljno in enostransko revizijo.

Za Ancone prihaja vest o veliki zmagi komunistov in socialistov pri volitvah FIOM-a, kjer so od 1.595 volivnih upravičencev prejeli komunisti 1.178, socialisti 152, republikanci 142 glasov, medtem ko so prejeli demokristjane le 60 in satagatovci 32 glasov.

E. MILIC

Wallaceova stranka italijanskemu ljudstvu

(Od našega posebnega dopisnika)
RIM, 13. — Predsednik odbora za voljno premije Terracini je prejel od delegatov kongresa Wallaceove tretje stranke iz Chicaga poslanico, v kateri zatrjujejo, da večina ameriškega ljudstva obsoja delovanje ameriške vlade, s katero se vmešava v italijanske volitve. Neto poudarja poslanica demokratične tradicije ameriške zgodovine in poziva vse Italijane, naj volijo one kandidate, za katere so se odločili in naj se ne dajo ustraševati ali pa celo prisiljeni za nekaj časa nočejo storiti.

V nedeljo dopoldne se je vršila tretja konferenca aktivistov osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje, ki jo je sklicalo tajništvo OF. Konferenco je otvoril tov. Dr. Dekleva in podal besedo tov. Babčič Braniku, ki je dejal, da ima ta šestdeset aktivna OF predvsem namen prestopiti politični položaj v zvezi z zadnjim predlogom ZDA, Anglije in Francije glede priključitve Trsta k Italiji.

Najprej je tov. Babčič orisal politični položaj v Italiji z ozirom na predstoječe volitve in poudaril, da sedanja volivna borba v Italiji presega navaden okvir in zmagoda demokratskih sil v Italiji pomeni zadati odločen udarec imperializmu v Evropi, češar se imperialisti dobro zavedajo. Kdo bo v Italiji na volitvah zmagal je sicer težko reči,

vendar pa je gotovo, da so izgledi za zmago ljudske fronte ogromni in ni izključeno, da bo na volitvah zmagala. Zato je naša dolžnost, da demokratske sile v Italiji podpremo v njihovi borbi.

Jasno nam mora biti, da je tudi najnovejši tristranski predlog o priključitvi Trsta k Italiji volivni maneuver, ki naj omogoči reakcionarnim silam na vprašanju Trsta razviti široko nacionalno gibanje in ki naj ojača reakcionarne sile. V koliko pa te države resno mislijo izročiti Trst Italiji je drugo vprašanje. Poleg tega pa predstavlja ta predlog v okviru vojnohujaških politike karto, s katero igrajo imperialisti pri pripravah za novo svetovno vojno, ker smatrajo, da vprašanje Trsta sproži lahko v svetovni gotova nasprotja, ki imajo lahko, če zavzamemo ostrejšo obliko tudi hujše posledice. Oni so na to računali že takrat, ko so na mirnovni konferenci predlagali, da postane Trst »Svobodno ozemlje«. Danes pa je prišlo že do tega, da ga izrabljajo za ustvarjanje ozračja vojne pehize proti interesom miru.

Pred nas pa se postavlja vprašanje: ali miru. Zato v tej situaciji ne more biti za nas z ozirom na mednarodni položaj nobeno vprašanje važnejše kot vprašanje odločne borbe proti izkoriščanju Trsta za podobno mednarodno komplikacijo in borbo, da se še enkrat spoštuje mirovna pogodba, ki je ustvarila Tržaško ozemlje. Prav spoštovanje mirovne pogodbe je za nas osnovno vprašanje. Osvobodilna fronta je v tem smislu kot sestavni del Slovensko-italijanske antifašistične unije že zvela svoje stališče in v svojem programu jasno označila kot eno osnovnih vprašanj, vprašanje miru.

Tristranski predlog pa ima poleg tega, da je volivni maneuver, namen podžigati pri italijanskem živju nacionalno mrzino proti nam ter istočasno ustvarjati konflikte med Italijo in Jugoslavijo. Tudi s tega vidika je nujno spoštovanje dolob mirovne pogodbe, ki vodi le normalizaciji razmer in dajejo trdnosti prebivalstvu vendarle možnost za uveljavljanje demokratičnega prava, možnost, da se dosežena vojna okupacija preneha, da si prebivalstvo v svobodnih volitvah izbere svoje predstavnike, ki ne moremo niti kot Slovenci, niti kot Tržičani sprejeti nobenega predloga ali spremembe, ki vodi do revizije mirovne pogodbe, ki v današnji situaciji razvije lahko samo nove konflikte. Mi smo ustanovitelji Tržaškega ozemlja sprejeli kot izvršeno delstvo in s tem napravili žrtev na oltar miru.

Ta predlog pa ima za nas Slovence še poseben pomen, ker skušajo z njim ponovno v nami barantati, skušajo zopet pregaziti vse naše žrtve v borbi za doseg pravic in skušajo s tem predlogom ustvariti za nas Slovence podobno stanje, ki je v Italiji.

Na konferenci v Parizu so ustanovili Mednarodni odbor za pomoč demokratični Grčiji

NA KONFERENCI V PARIZU SO USTANOVILI

Mednarodni odbor za pomoč demokratični Grčiji

ATENE, 13. — Dopisnik agencije «Eleftri Ellada» poroča iz Soluna, da ima mesto videz obleganega mesta. Monarhoidisti so postavili strošijske gnezda v stanovanjih, v zaporu, v elektriki centrali in v policijskih komisariatih. Preiskave in množične aretacije so v Solunu na dnevnem redu.

Kljub obupnemu položaju in vrnorju pa odpor demokratičnega prebivalstva vsak dan bolj narašča in se opaja posebno potem, ko je demokratska vojska bombardirala mesto.

Mednarodna konferenca za pomoč svobodni Grčiji je v Parizu kljub oviranju francoske vlade, ki je odklonila vize delegatom Romunije, Madžarske, CSR, Jugoslavije, Poljske in Bolgarije, dosegla ogromen uspeh. Udeležili so se delegati 22 držav.

Predstavniki Poljske, CSR, Romunije, Velike Britanije, Belgije, Nizozemske, ZDA, osvobodene Kitajske, Svetovne zveze demokratične mladine in drugih organizacij so poročali o uspehih v posameznih državah za pomoč grškemu ljudstvu.

Vsi navzoči so ob koncu konference sprejeli resolucijo, ki pravi med drugim, da sta ameriška in britanska vlada vojsko posegli v grške notranje zadeve ter spravili na oblast ljudi, ki so sodelovali s fašističnim okupatorjem ter ustanovili krvavo teroristično vladlo. Grško ljudstvo se saho bori proti dolarski sili. Mednarodna konferenca za pomoč demokratični Grčiji se zaveda, kaj dolguje civilizirani svet Grčiji, in protestira proti podpori, ki jo vašingtonska vlada daje monarhističnem ter proti navzočnosti britanskih okupacijskih čet. Konferenca poziva ameriško ljudstvo, naj vztraja pri svoji vladi, da menja svojo politiko glede Grčije. Konferenca izraza solidarnost Markosovo vladi, ki poziva rialno pomoč grškemu ljudstvu. Vse ljudi sveta, naj nudijo materijsko pomoč grškemu ljudstvu.

Nova romunska ustava

BUKAREŠTA, 3. — Ustavodajna skupščina je danes soglasno odobrila novo romunsko ustavo. Po polno se poslanci prisegli zvestobo ljudski republiki.

Ljudska skupščina je nato izvolila prezidit in novo vlado, ki ji predseduje dr. Petru Groza, zunanji minister pa je Ana Pauker. Nova vlada je takoj nato prisegla.

dalo za časa 25 let fašističnega terorja. Za to imamo že danes konkretne primere na Gorškem in o čemer najglasneje govori spomenika, ki so jo goriški, beneški in kanalski Slovenci predložili glavnemu tajniku OZN.

Spomin na tisto dobo, na tisto Italijo, ki jo danes predstavlja De Gasperi, ni lep in zato ni ne moremo sprejeti predložene rešitve.

Nato je tov. Babčič omenil razgovore Tito-Togliatti in dejal: Te razgovore so naš nasprotniki iz belogardijskih vrst in okoli »Demokracije« izkoristili za krivdaje, češ da Tito prodaja Trst in da prodaja slovenske interese v Trstu. Ti pogovori so se vršili takrat, ko je bilo še vprašanje Trsta v zraku, ko mirovna pogodba še ni bila sklenjena, ko vprašanje jugoslovansko-italijanske meje je ni bilo rešeno, ko je svetovni imperializem izvajal vse mogoče manevre, da bi iz Trsta ustvaril svojo imperialistično bazo. Tedaj je imel ta predlog namen, da se začnejo vsa sporila vprašanja med Italijo in Jugoslavijo reševati na podlagi direktnih sporazumov brez vmešavanja poplehlih imperialističnih sil, z namenom, da se prav te imperialistične sile izločijo od vmešavanja medsebojnih odnosov obeh držav. Seveda bi bili sporazumi na podlagi takšnih direktnih pogajanj mogoče le in zgolj med Titovo Jugoslavijo in resnično demokratično Italijo. Tedaj je predvidevana taka možnost rešitve tržaškega vprašanja, ki bi mestu zagotovila široko avtonomijo, resnično demokratično upravo, ki bi jo zajamčila Titova Jugoslavija, tako da se Trst in njegovo prebivalstvo izkoristijo za službo v okviru zaledja in za njegove trgovske in pomorske potrebe.

Jugoslavija je v svojem protestu (tem državam na predlog o priključitvi Trsta Italiji, pa tudi v raznih drugih izjavah) takšen sporazum reševanja predvidevala ter poudarila pripravljenost, da se vsa morebitna sporna vprašanja med prvačetima državama rešujejo brez vmešavanja tretjih sil in prav v tem je bistvo ter pomen vseh izjav predstavnikov PLRJ in demokratične Italije v zvezi s tem vprašanjem. Vendar pa danes, ko imamo pred seboj dejstvo, da imperialisti izkoriščajo sedanje stanje, da izkoristijo Trst v svoje politične spekulacije ne glede na to, kaj prebivalstvo Trsta misli in ne glede na njegove interese, je naša osnovna naloga, da se bomo za spoštovanje mirovne pogodbe in za mir ter svet za izvedbo vseh njenih sklepov, ki naj prinesejo normalizacijo razmer v Trstu in dajo možnost, da se s svobodnimi volitvami izvoli predstavništvo, ki bo ščitilo interese tržaškega prebivalstva in omogočilo mestu gospodarski razvoj.

Nato je tov. Babčič omenil tiste, ki trdijo, da če bi Jugoslavija vodila nekakšno prijateljsko politiko do ZDA in Anglije, da bi bili imperialisti glede naših zahtev morali uvideti, »Toda mi imamo z imperialisti dovolj težke izkušnje in vemo, da so jim naši nacionalni interesi in nacionalni interesi narodov Jugoslavije deveta briga. Zato nismo mogli iti na pot popuščanja in na pot odstopanja od naših osnovnih zahtev, ampak le po poti odločne borbe proti imperializmu. Popuščanje bi v našem položaju vodilo lahko do takšnih rezultatov, ki jih je maršal Tito nekoč izrazil z besedami, da bi Anglija in Amerika radi kupili Beograd za ceno Trsta. Takšno in podobno stališče glede politične linije Osvobodilne fronte zavzemajo ljudje okrog »Demokracije« in tisti, ki se muzejajo okoli njih. Oni trdijo, da bi nam imperialisti gotovo dali neka mejo v javni upravi, če bi vodili politiko popuščanja in če ne bi vodili odločne borbe proti vsem metodam vladanja okupacijske uprave ter da bi poleg tistih nekaj šol in tiskila, lahko imeli več pravic v javnem in upravnem življenju Trsta. Kakšne uspehe pa bi dosegla politika, ki jo oni propagirajo, to je politika vdnjanja anglo-ameriškim interesom v Trstu, politika, ki ni razločena slovenskega življa v Trstu nam kaže sledeč izraziti primer:

Mi smo bili priči v zadnjem času, ko je nastalo vprašanje nekakšne reorganizacije javne uprave, ko je ZVU zdajla razne komunikacije, da se vršijo pogajanja s političnimi strankami, ko smo mi zavzeli odločno stališče, da ni mogoče nobena resnična reorganizacija brez sodelovanja vseh političnih struk, ko pri vseh teh pogajanjih o SIAU in OF ni bilo govora, so se ti nekaki nevturalni Slovenci prišli v nova upravna telesa in tam predstavljali interese slovenskega prebivalstva v Trstu. Kakšen je bil rezultat tega, da so ti ljudje mimo slovenskega ljudstva šli na pogajanja, ne da bi obveščali o tem slovensko ljudstvo, ne da ga vprašali pod kakšnimi pogoji naj gredo v te organe, se tajno pogajali z vojno upravo? Rezultat je bil ta, da kljub vsakemu hlapčevskemu udarjanju anglo-ameriškomu imperializmu,

kljub temu da so rohneli in da rohnilo proti OF, da skušajo rušiti naše vrste, da izdajajo nacionalne interese slovenskega življa v Trstu, kljub temu niso dosegli nobenih uspehov, niso jim hoteli dati niti najmanjše drobtinice. Stranke iz bivšega CLN-a, tako zване italijanske stranke, ki se proglasa, da branijo italijansko Trsto, so se odločno postavile na stališče, da ne sme noben Slovenec biti v novih organih uprave. Ni mogoče, da bi anglo-ameriški imperialisti, ki se v glavnem naslanjajo na reakcionarne imperialistične sile stare Italije, mogli za ceno, da izgubijo to podporo, dati tudi tem zdajalcem slovenskega naroda kakko drobtinico. S tem se vidi, kako je napačna taka politika sodelovanja, politika prosjačnja mikost za naše pravice. Tovarishi, mi prosimo nobene milosti, mi nismo hlapci, mi smo svobodni ljudje, ki svoje pravice zahtevamo in se kot ljudje, ki se zavedamo, da nam kot svobodnim ljudem te pravice pripadajo. In za te pravice se bomo borili proti vsem tistim, ki nam jih skušajo krati.

Ti ljudje govorijo o neki izdaji nacionalnih interesov slovenskega življa, ti ljudje se predstavljajo kot edini predstavniki in zaščitniki nacionalnih interesov, ti ljudje dejansko predstavljajo vse kaj drugega kot to. Mi vemo, da so vse ča narodno-osvobodilne borbe bili ti ljudje zelo daleč od interesov slovenskega naroda. Sil so z nemškimi in italijanskimi okupatorji proti svojemu lastnemu narodu. Ti ljudje, ki so leta 1941 govorili, naj bi Slovenija spadala k neki avstro-ogrski državi, ti ljudje še danes pogrevajo to misel, češ saj Slovenije ni na zemljovidu, slovenski narod ni poznan v evetu in nima smisla, da bi obstajal, in da bi napolnje, da bi Slovenijo popolnoma izbrisali in dali en del Italiji, en del pa Avstriji. To nam je izmišljotina, ti ljudje še danes po časopisju, sicer prikrito, to izjavljajo. Napadajo SIAU, sicer pa se izkazujejo proti priključitvi Trsta k Italiji, vendar pa pravijo v nekem odstavku takole:

«Tržaškega vprašanja ni mogoče rešiti z otročimi predlogi in zametavanji, ki ustvarjajo nove spore, pač pa je v sklopu srednjeevropskih držav. Znakrat je Trst in Svobodno tržaško ozemlje le skromno jedro nove federacije Evrope, ki jo bodo nujno našli pohod in potrebe nove dobe. Zato se meje tega jedra lahko le razširijo v korist obeh asedov in drugih srednjeevropskih držav, posebno pa Avstrije, kar bo v korist splošnemu miru na tem važnem evropskem področju.»

Iz tega je razvidno, da danes vse to pogrevajo, samo da bi razbili slovenski narod, da bi zadostili svojim sebičnim interesom in tako prodali slovensko ljudstvo. In ti ljudje si lastijo pravico govoriti in imeti nacionalnih interesov Slovencev Trsta.

Poleg teh ljudi, ki še odkrito nošajo legitimacijo »Demokracije«, ki se že odkriti glasniki tuje imperializma, pa imamo še take ljudi, ki se vilitjo legitimacijo OF, ki se trkajo na prsa, da so člani OF, ki so pa že daleč od tega. Ljudi, ki se sklicujejo na neke svoje nacionalne tradicije slovenskega odpora za časa 25 letnega fašizma, ljudje, ki mislijo, da njihovo ime predstavlja ves junaki odpor na Primorskem. Ti ljudje bi radi te tradicije Slovencev izkoristili za izdajanje interesov slovenskega življa v Trstu. Ti ljudje hodijo skupno z dr. Veselom in Agnelottojem vso to prelopo družino, ki se zbli-tam. Ti ljudje so tudi, ki se še SDZ pogajala za vstop v nove upravne organe, neopredeljeni ali posredno sodelovali pri teh pogajanjih.

Tovarishi, danes ni mogoče dopuščati, da nekdo, ki nosi legitimacijo OF, izraza istoslojno gotovo tendenco, da ni v sklad

Pri ACEGAT-u solidarni s italijanskimi delavci

Včeraj so delavci člani Enotnih sindikatov pri ACEGAT-u stali eno uro, da s tem izrazijo svojo solidarnost ob protestu italijanskih delavcev proti umorom sindikalnih predstavnikov. Po krajšem govoru sindikalnega predstavnika zbranih delavcem so sprejeli brzojavko Splošni italijanski delavski zbornici, v kateri pravijo:

„Delavci ACEGAT-a solidarni s protestom italijanskih delavcev zaradi umorov sindikalnih predstavnikov s strani protiljudskih sil stavkajo in darujejo zaslužke dveh delovnih ur za vdove in sinove padlih tovarišev. Smrt fašizmu — svoboda narodu.“

Stavkali so tudi člani Delavske zbornice.

„Junaki“ so se vrnili brez lončka

Tudi sinoči v poznih urah je bilo skupina „milenidnece“ s Alcedo in po ulicah središča mesta in tepila na zidove svoje izmisleljive štorije o „trpeti Istri“, „preganjanju Italijanih“ in drugih podobnih že izrabljenih frazah.

Tolrat so pograbili korajžo s obema rokama in so si upali iz strogega središča do trga stave Mitinec, Menda pa ti otroci nima sreče kadar se toliko odločijo, da jih oblika poljola ne more več šteti. Niso se dobro začeli na tem trgu s masenim zidov, ko se je nekaterim minotoidnim preneumno sodilo njihovo štorijo lažno propagando in so jim krotko malo vse lonček s Klefem, ki jim je služil za lepšje tepalce.

Ko so naši „junaki“ videli, da ni v bližini dihalno polje, ki bi jih ščitilo pred protiljudskimi silami, so pustili vse material na mestu in jo korajžno popihali proti svojemu brigadu — Alcedo. Tako se je žalostno končal njih slavi pohod.

Terror njihova „demokracija“

Bivši vodilni član tukajšnje akcijske stranke in bivši sodelavec „Voce liberis“ g. Nino Vodička je padel v nemilost pri tukajšnjih šovinistih, ki stalno pridigajo o strpnosti in demokraciji. Vodička je namreč pristopil k demokratski ljudski fronti. Ko se je včeraj vrnil iz Italije na svoj dom v INPS so tamkajšnji uradniki uprizarili eno urno protestno stavko, češ da ne bodo pri sebi trpeli človeka, ki je tako izdal ideale (šovinistične — kofkane). Grozili so celo, da bodo zapustili urade, ako se Vodička ne umakne iz palače. Mimo grode moramo omeniti, da so spodaj stranke (brezposelnih) medtem morale potpetljivo čakati, kdaj se bodo gosposje uradniki spomnili nanje.

Ob 11.30 je Vodička zapustil urad. Po stopnicah pa so „edomoljubni“ uradniki dali duška svojemu historičnemu šovinizmu in peli običajne šovinistične pesmi. Seveda ni manjkalo: „A fuori d'Italia, za fuori o stranier...“

Res čudno so manire šovinistov. Ne trpe same tega, da ljudje druge mislijo kot oni, temveč jim odvzemajo tudi vsakdanji kruh.

Res radi bi vedeli, ali je mogoče večji terror, oziroma kje konča njihova „demokracija“ in za kakšno svojo akcijo bi oni priznali, da je vsaj malce nedemokratska.

1. maj mora biti največja manifestacija demokratskega prebivalstva Tržaškega ozemlja. Samo s skupnimi silami bomo to dosegli.

TRŽAŠKI DNEVNIK

„Priljubljeni“ inšpektor Marcon bi rad določal, kdo naj bo novinar

Urednik „Lavoratora“ tov. Pandullo in mladi delavec Cassone obsojena na manjšo zaporno kazen „zaradi udeležbe v nedovoljeni manifestaciji“

Kot navadno, so tudi včeraj bili sami policiji prve obtožbene priče na razpravi proti Pandullo, uredniku lista „Lavoratore“ in mladem delavcu Cassonu Viniciu. Tako da so zjutraj v sodni dvorani predstavljale občinstvo skoraj le policijske sile.

Prva priča je bil policijski agent Ljbar, ki je aretiriral mladega Cassona. Ta je pri aretaciji nudi tak odpor, kakor mu odla obtožnica, da se je obrnil z rameni, ko ga je priča aretirati. Sidel je agent Quarta Ricotti, ki je izjavil, da pozna Catulla, (tako je agent spremljal priče Pandulla urednika Lavoratore). Ker je priča najbrž tak Tržčan po rojstvu nekaj sto kilometrov proč iz Trsta, je zamenjal tudi trg Guido Neri z Guido Renzi, kjer naj bi stal Pandullo tedaj, ko je policija nastopila proti delavcem. Sploh je priča s svojim obnašanjem zabaval prisotne, ne da bi sploh mogel kaj dokazati proti tovarišu Pandullo. Ko je tedaj in vprašal tov. Pandulla za dokumente, mu jih je ta pokazal. Ko ga je pa zagrebel za roke, da bi ga aretirati, se je obtoženelec tako upiral, da mu je umaknil roko. Zaradi tega ga je moral on kot policista zagrebeli in ga je na popelje inšp. Marcon aretirati.

Inšpektor Marcon in novinarske izkaznice

Ker prejšnji priči nista dosegli zazenega uspeha, da bi obtožena s svojimi izjavami tako potlačili, kakor bi hoteli oni, ki so obtožbo sestavili, je agent Argentini govoril bolj v smislu obtožnice in poudaril, da je Pandullo z nekim preizkusom pomolil pod nos posebne dokumente policaju Quatu. Vender je priča rešil na ljubo vsemu moral potrditi, da obtoženelec ni nudi nikakega odpora policiji. Agent Papini je izjavil, da so obtožena zaradi tega aretirali, ker se je inšp. Marconu zdelo, da je najbrž obtoženelec agitator, saj je bil med delavci v notecem v rokah (1) Zednja obtožila priča je bil sem je on ukazal aretirati tovariša, saj ne ukazal aretirati tovariša, saj ne zaradi tega, ker ga ni smatral za novinarja. Za Marconu namreč služil potrdilo in izjava časopisa da je Pandullo novinar samo za „enterte“ zadeve časopisa. Zato je priča predložil sodišču okrožnico in novinarsko izkaznico, ki jo je izdal VU. Major Baylis je vse dokumente pregledal in sicer potrdil glavne urednika „Lavoratore“ in izjavo novinarskega združenja ter končno se izkaznico, ki jo je izdal PIO. Po tem je major izjavil, da izkaznica PIO služi novinarjem samo pri opravih, ki jih imajo na vojaški upravi, nikakor pa se ne kvalificira novinarja, kajti novinar lahko izvršuje svoje poklice brez izkaznice. Čeprav je uradni inšpektor poslušal to lekcijo, se še vedno ni vdal ter vztrajal na tem, da je zanj novinar samo oni, ki poseduje izkaznico, ki jo je izdal Vojška uprava, posebno če hoče izvrševati svoj poklic na javnih prostorih. Najbrže je brhni inšpektor pozabil, da je pred časom tudi on novinarsko izkaznico od VU strgal nekemu uredniku istega časopisa. Zato je dovolj jasno, da ni Pandulla aretirati samo zaradi novinarske izkaznice, vmes je bilo kaj drugega, bilo je sovra-

štvo policije do tovariša kot urednika glasila delavskih množic. Ker pa drugih priči kot policajev ni bilo, je bil tožilec kapitan Dye izjavil, da nima več drugih priči. Zato sta pričala še tov. Pandullo in Casson. Casson je zanimal, da bi med nastopom policije proti delavcem zaklical policajem, da bodo se plašali. Tov. Pandullo pa je ponovil, da je kot novinar-urednik sindikalne kronike šel onega dne naproti delavcem, ki so šli protestirati pred palačo CRDE zaradi odpusta z dela članov tovarniškega odbora. V dotik z množico je prišel prav tedaj, ko je policija nastopila proti delavcem. Policijski so ga večkrat legimirali, vendar so ga vsakokrat pustili na miru, ko jim je pokazal novinarsko izkaznico izdano od odgovornega urednika časopisa „Lavoratore“. Vendar je onega dne izjavil, da je Pandullo član uredništva onega časopisa, ki skoraj dve leti objavlja članke proti civilni policiji samo zato, da bi podžigala ljudstvo oziroma Italce proti njej. V večini, da so ti članki falzificirani (!) Čeprav je on pred dvema letoma predsedoval razpravi proti uredniku časopisa zaradi škedenjskih dogodkov, na kateri se je izkazalo, da je laž, to, kar je časopis pisal, da je Marcon streljal v ljudski soli, pa časopis se vedno nadaljuje z nizkotnimi, napadi proti Marconu in policiji. Prav tako, da prihajajo uredniki tega dnevnika na razprave in da potvarjajo sodno kroniko. Zato se ni treba čuditi policiji, ki je sestavljala dvoješka bitja, kadar se razkaži zaradi teh stalnih napadov. Človek res ni vedel, ali prisotnost razpravi proti obtožencem, ali so pa uprili proces proti časopisu in peli sive policiji.

Razprava proti listu „Lavoratore“

Popoldne je govorilo še nekaj razbremenjenih priči, ki so potrdile, kar sta povedala obtožena. Na kar je branilec od Kaluza predlagal sodišču, naj bi tov. Pandulla oprostil glede obeh obtožb, tov.

Cassona pa obsodilo na najnižjo kazen, glede tega, ker je sodeloval na ne avtorizirani manifestaciji, popolno oprostitev pa glede druge obtožbe, da bi se upiral policiji.

Po kratkem odmoru je major Baylis izrekel svoj pravdorek, v katerem je ugodil predlogu odvetnika glede obtožena Cassona, nato pa je začel govoriti o Pandullo. Najprej pa je se izjavil, da je sodišče priznalo Pandulla kot novinarja in ponovil izjavo, ki jo je dal zjutraj glede novinarske izkaznice izdane od ZVU. Nabo je udeleževal, da je Pandullo član uredništva onega časopisa, ki skoraj dve leti objavlja članke proti civilni policiji samo zato, da bi podžigala ljudstvo oziroma Italce proti njej. V večini, da so ti članki falzificirani (!) Čeprav je on pred dvema letoma predsedoval razpravi proti uredniku časopisa zaradi škedenjskih dogodkov, na kateri se je izkazalo, da je laž, to, kar je časopis pisal, da je Marcon streljal v ljudski soli, pa časopis se vedno nadaljuje z nizkotnimi, napadi proti Marconu in policiji. Prav tako, da prihajajo uredniki tega dnevnika na razprave in da potvarjajo sodno kroniko. Zato se ni treba čuditi policiji, ki je sestavljala dvoješka bitja, kadar se razkaži zaradi teh stalnih napadov. Človek res ni vedel, ali prisotnost razpravi proti obtožencem, ali so pa uprili proces proti časopisu in peli sive policiji.

Končno se je major spomnil na tovariša in izjavil, da se je Pandullo udeležil neavtorizirane manifestacije. Zato je Pandulla obsodil na 3 dni zapora in na plačilo 20 tisoč globe, Cassona pa na 7 dni ječe.

Vprašanje malih in srednjih trestcev

Katastrofalne posledice sedanje davčne politike

Ne vemo, kakšni občutki spreletavajo one male in srednje trgovce, ko stojijo na pragu svojih prodajnih dni. Toda eno je gotovo, da je za mnoge labejdi sprev in blazajo, se konec njihovega trgovskega obstoja. Če bo odgovorna uprava ostala pri sedanjih davčnih razdelitvah, kaže, da zgornja trditve ni pretirana. Do sedaj ni nobenih znakov na glede na pravilnost odmere in utemeljenosti ugovore prizadetih posameznikov.

Vse to je danes v Italiji in to uveljavljajo prav marljivo tudi na evropskem Tržaškem ozemlju. Zares lepe perspektive čakajo tržaško malo in srednje trgovino! Po neprijetnih ugovorih predvidevajo davčni vijak ne pritiska vseh enak. Grosisti in industrijski bodo plačali 20%, srednji trgovci 40% in mali trgovci 70% vseh davčev. Očitno je, da se prizadejati takšni odmeri, ki po pravilu ne odgovarjajo niti sedanjim, niti preteklim njihovim dohodkom, protivno. Po tuji več primerov gorostano krivihni odmeri, ki posameznike privlačijo do obupa iz strahu pred gospodarskim polomom. Ali more redna pritoba občutno in uspešno znižati odmero, ki je na pr. v nekem konkretnem primeru bil merjen davek neki irišski preprodajalci česna v znesku 360.000 lir od 18 milijonov letnega prometa?!

Vsakomur je dobro znano, da so oblačili precej gluhe, potem ko so davčni organi že določili številko. Vse še tako utemeljene pritožbe so redno brez uspeha. Toda tu ne gre

za posamezne primere. Dejstvo je, da so davčna bremena naložena predvsem majemu in srednjemu trgovcu, ki jih bo gospodarsko težko prenesel. Ni čudno torej, če je nastalo med njimi vrenje in grožnje, da bodo zaprli prodajalne. Če so med njimi tudi takšni, ki so se obogateni, vsi pa ne pomeni, da so obogateni vsi in da je to postalo pravilo brez izjeme. V Trstu je preko 5000 takšnih trgovcev. Ali so vsi ti v dveh ali treh povojnih letih postali milijonarji?

Isto stanje je, naravno, v Italiji, kjer je vse še „spo staremu“. Sistem, ki je tam se točno ujemal tudi pri nas, kljub temu da je Tržaško ozemlje posebna državna enota. Zaradi tega Italijanci mali in srednji trgovci pošljejo zahteve, da se preneha plačevanje premoženjskega davka in tako imenovanih posenotnih davčev, in zahtevajo še

Vsi in vse za 1. maj!

ustanovitev komisij za ugotovitev dohodkov, ugotovitev minimalnega dohodka, ki bo prost dohodninskega davka, uveljavitev sorazmerne deleža in ukinitve povška na splošni davek o dohodkih.

Ljudska demokratska fronta v Italiji se zavzema za uzakonitev navedenih reform in med drugim v svojem programu zahteva ustanovitev mesečnih komisij po občinah in pokrajinskih zvezdah, ki vseh zainteresiranih pridobitnikov demokratske volitve v razveljavljajo trgovinskih zbornic, olajšave pri podeljevanju bančnih kreditov in ustanovitev blagajna za socialno skrbstvo.

V Trstu je položaj takšen, da v tem pogledu ni med trgovci enotnih pogledov. Prevladujejo ozkostrana nazivanja, ki temeljijo na pretirani narodni nestrpnosti, kar pa gre v prid močnejšim, ki na ta način laže uspevajo prevladati javna bremena od sebe na male in srednje trgovce, katerih denar se potem uporablja za kakršna koli neproduktivna dela.

Mali in srednji trgovci ter tržaški obrtniki se tega stanja predobro zavedajo. To dokazujejo dneva razpravljanja na skupnih sestankih v mestu in tržaških predmestjih in resolucije, ki jih pošiljajo vojaški upravi in v katerih zahtevajo, da ne bodo dopustili, da jih bo protekcionistična davčna politika zatrla v boju za njihov gospodarski obstanek.

Dragemu Cezariju Karizu v slovo

Tebe, dragi tovariš, ni več. V negeti si zdel oditi na svoj navadni izprehod po opravljenem delu. Slabo Te je prišla in si samo premlin, kakor da bi zasnil. S tebi, ki si s seboj poslovala od Tebe vsi tovariši, ki smo imeli v Tebi moza, ki je bil skromen in preprost, ljubil svoj dom in svoj jezik vedno in povsod. Pomagal si pri vseh naših društvih kot dolgoletni odbornik, član in svetovalec, na čigar premišljeno in moško besedo se je lahko vsak zanesel. Ko to širok domači semji, Ti želimo, da bi v njej počival v miru in da bi našli Tvoji dragi tolažbo v tem, da si nam bil v življenju vzor in v smrti samo lep spomin. Skedenjski tovariši.

LJUDSTVO BO PREMAGALO VSE OVIRE

Prvi maj bo kljub vsem oviram največji praznik demokratskega ljudstva

Cim bliže prihaja 1. maj tem bolj se opaka strah po tako imenovanih časopisih, ki branijo „italijansko Trsta“. Tudi tako imenovana športna zveza znana pod imenom Comitato olimpionico nazionale italiano (CONI) se tega praznika boji, saj smo se javili, da so skušali preprečiti prihod najboljših madžarskih in češkoslovaških telovadcev, ki bi sodelovali pri športnem tednu v okviru praznovanja 1. maja.

In ovire naraščajo. Kakor je znano, je odbor za praznovanje 1. maja v svoji prošnji omenil tudi uporabo civilnega letalstva (droščol) za boksarsko prirediteljo, kjer bi sodelovali tržaški, italijanski in jugoslovanski atleti. Nekaj član odbora je imel te dni razgovor s majorjem Chiaro, članom ameriškega „Special service“, kateri je odgovoril, da je civilno letalstvo zasuzeno po amerikanškem Rdečem križu, ter so do sedaj samo je ljubiteljski dodeljevali dvorane proslavam. Toda od sedaj naprej pa ne bo v nobenem primeru dodeljeval dvorane civilistom za kakršno koli manifestacijo. Jasno je, da so odgovori prav

KOLENDAR

Sreda 14. aprila
Venerljani, Junosi
Sonce vzhaja ob 5.19, zahaja ob 18.50. Dolžina dneva 13.51.
Luna vzhaja ob 17.57.
Jutri 15. aprila
Helena, Naeta

Spominski dnevi

1945 so sile zmogotve Rdeče armade zasledile Dunaj.
1785 se je rodil na Poljanah nad Skofjo Loko Jurij Subić, slovenski slikar.

PRESKREA

Dvig nakazil. Do danes morajo vsi razdeljevalci živili dvigniti pri občinskem prehranjevalnem uradu nakazila bele moke in riža. Isto naj storijo vdele podelskih prehranjevalnih uradov.

ENOTNI SINDIKATI

Kemična stroka. Danes ob 18 seja upravnega odbora na sešu.
Higijenska stroka. Danes ob 20 seja upravnega odbora na sešu.
Kino in gledališče. V petek 16. t. m. ob 10.30 seja upravnega odbora na sešu.
Tovarniška združba ES v ul. Zonta s sporoc vsem delavcem, ki so nabavili obuvla, da so garantirana po kakovosti in materialu. V primeru napak bodo obuvla popravljena oziroma zamenjana.

V teh dneh so prišle nove pošiljke ženskih, moških in otroških navadnih in letnih čevljev najboljših znamk in kakovosti. Nadajujejo se prodaja oblačil in blaga tudi na obroke.

Tiskovni urad. V petek ob 17.30 seja tiskovnih referatov tovarniških in upravnih odborov.
Kmetijska stroka. Vsi čelabari, ki nameravajo peljati čebele na pašišča, naj se nemudoma javijo na sešu v ul. Imbrani 8.

PROSVETNA DRUŠTVA

PROSVETNO DRUŠTVO V ŠKEDNJU javlja, da vsi oni glabenjki, ki niso utegnili do 10. t. m. predložiti pesmi za natečaj narodnih popevk, lahko iste predložijo do prve seje razsodišča, ki se bo sestalo v petek 16. t. m.

Kulturni krožek Redno prireditel danes ob 20 kulturni večer v prosvetnem društvu „S. Skamperle“. Na sporodu je enodejanka „Zaupanje“ ter „Prošnja za poroko“.

RAZNO

Cesta zaprta za promet. Mestna občina sporoča, da ostane 30 dni zaprt za promet del ošte med Vredolice, točneje pri gostini Suban pa so križci. Lonjerske ceste zaradi popravila.

Prošnje za delitev občin lokalov v občinskih hišah. Mestna občina sporoča, da sprejema do 17. t. m. prošnje za dodelitev občin lokalov v občinskih hišah v Vredoli Timijan, Brezdežja in Farneto. Prošnje je oddati v sobi št. 44 občinske palače.

GLEDALIŠČE ROSSETTI

Jutri ob 20.30 bo zadnja predstava „Faustas“. Nastopili bodo isti pevci kot pri prejšnji predstavi. Dirigent bo Josip Podesta.

DAROV IN PRISPEVK

Za sirote padlih partizanov daruje Godina Silvester namstvo cvetja na grob dragega prijatelja 500 lir. Namstvo cvetja na grob pokojnega Krizmančiča Antona daruje družba balnearjev iz Bazovice 500 lir.

Za dijaško malico daruje Godina Silvester namstvo cvetja na grob dragega prijatelja 500 lir.

Za politične priporočke darujeta družini Krizmančič in Marc iz Bazovice 1000 lir namstvo cvetja na grob pokojnega Krizmančiča Antona 500 lir.

Za invalida Albina Rupla je nabrala ASIZZ s Proseka 7.500 lir.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

ČETRETEK 15. APRILA:
K. Simonov: „RUSKO VPRASANJE“. Gostovanje v prasnjenem domu na Opčinah. Začetek ob 20.

Petek 16. aprila:

K. Simonov: „RUSKO VPRASANJE“. Gostovanje v prasnjenem domu na Opčinah. Začetek ob 20.

Sobota 17. aprila ob 20:

K. Simonov: „RUSKO VPRASANJE“. Gostovanje pri Sv. Ivanu (S. Skamperle).

Nedelja 18. aprila ob 16 in 20:

O. Neill: „ANA CHRISTINE“. Gostovanje v prosvetnem društvu v Nabrežini.

Ponedeljek 19. aprila ob 20:

Goldoni-Rupel: „PRIMORSKE ZDRABE“. Gostovanje v Domu kulture v Škedenju.

PROSIMO TOČNOST!

GLEDALIŠČE VERDI

Nocoj ob 20.30 bo igrala družina Ferrari predvajala Girardonevo „Anfitrione 38“. — Jutri Deva-voj „Stefano“.

Rojstva, smrti in poroke

Dne 13. aprila 1948 se je rodilo 8 otrok, umrlo je 51 ljudi, porok je bilo 11.
Civilne poroke: inženir-kemik Franck Barron in zasebnica Sotkova Kourche de Sotva Sotkova.
Cerkvene poroke: trgovca Mario Pingentini in zasebnica Laura Bile, uradnik Floralgio Martinu, znanj v uredniku Argelia Zitter, znanj v uredniku Vencio Ranieri in uradnik Onda Franceschini, uradnik dr. Guido Verzenassi in uradnik Jolanda Caprino, kurjak Busen in zasebnica Maria Favre-to, mehanik Italico Strval in zasebnica Loreana Majcen, poslovodja trgovine Mario Lot in zasebnica Bianca Visini, študent Adolfo Mariani Aliladi in uradnica E. S. Delmaso, posestnik Charley F. Hogue in studentka Jacqueline S. Seywert.

Umrli so: 79-letni Arturo Guglielmo Iones, 71-letni Celso F. 2. 39-letni Antonio Vecchio, 79-letna Marija Dragona vd. Cometti, 65-letna Amalia Ončjak por. Belet.

Radijski sporedi

TRST II (m 203,6, Kc 1474) v sredi 14. aprila
7.30. Kalendar. 7.35. Jutranja glasba. 7.45. Napoved časa in poročila. 11.30. Operetne melodije. 12.00. Repertoar. 12.15. Radijski koncert. 12.45. Napoved časa in poročila. 13.00. Glasba po želji. 13.45. Baletna glasba. 14.00. Dnevni pregled tiska. 14.15. Pestra glasba. 17.30. Plesna glasba. 18.00. Komorni glasba. 18.30. Svetovna glasba. 18.45. Pesmi za harmoniko. 19.00. Radijski koncert. 19.15. Glasba fantazija. 19.45. Napoved časa in poročila. 20.00. Portret. 20.45. skiadletarje: Cesar Franck. 20.45. Po poteh umetnosti. 21.00. Glasbovne uganke. 21.30. Chopin. 21.45. Klavirski koncert v 2. molu. 22.00. Baletna glasba. 22.15. Plesna glasba. 22.30. Zabavni orkester. 23.00. Ljubljana (prenos LB). 23.00. Večerne melodije. 23.15. Napoved časa in poročila. 23.30. Časna jutranjih sporedov. 23.35. Polnočna glasba. 24.00. Zaključek.

KINO

KINO OB MORJU. 15.30: „Suznja zla“, Georg Brent, Hedy Lamar, Paul Lukas.
FILODRAMATICO. 15.45: „Vse k temu svojo“, Olivia De Havilland, John Lund.
ALABARDA. 16.00: „Dve sestri in Boston“, K. Grayson, J. Allyson. 16.30: „Usodna dolina“, Irene. 16.45: „Dolna“, Charles Boyer.
ITALIA. 16.00: „Ona, ki jo nisem smel ljubiti“, Claudette Colbert, Don Ameche.
ARMONIA. 15.00: „Velika ljubiz“, J. Gabin, E. Stroheim.
MASSIMO. 15.00: „Balajka“, J. Massey, N. Eddy.
CENTRALE. 14.00: „Srečna družina“, B. Grabe in A. Corio.
NOVO CINE. 16.00: „Vitez matere“, C. Bennett, D. Cabot.
SAVONA. 15.30: „Osvajalec Mehik“, Paul Muni, B. Davis.
GARIBOLDI. 15.30: „Pastorlock“, Margaret Lockwood.
IDEALE. 16.00: „Uporni sinovi“, J. Cooper, G. Stern, P. Moriconi.

KINO NA OPČINAH. Danes: „Uklenjeno arce“.

Odg. urednik STANISLAV RENKO
Tisk Stabilimento Tip. Trieste

ZAHVALA

Vsem, ki ste v tako lepem številu spremljali našega nepozabnega soproga in očeta zadnji poti našega nepozabnega soproga in očeta

Antona Krizmančiča

Ki nam ga je kruta usoda iztrgala iz naše arede, se iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala pevskemu zboru in g. župniku Bidovcu, darovalcem cvetja ter vsem, ki ste nam ne kateri koli način pomagali.
Bazovica 13. 4. 1948.

Zaljubljeni ZENA in sin KARLO ter ostalo sorodstvo.

PODIJETJE „FRUCTUS“ KOPER

odkupuje vse vrste ZELENAJE in SADJA ob PONEDELJKIH, SREDAH in PETKIH „FRUCTUS“

TRST BREZ KRUHA

Od polnoči dalje stavkajo pekovski pomočniki - Solidarnost vsega prebivalstva s stavkajočimi bo preprečila namero pekov, da bi kruh podražili

Potem ko je skoraj tri mesece Zveza pekov ne da nobenega odgovora pekovskim pomočnikom na njihove predloge za ukinitve stare in sklenitve nove mezdne pogodbe, izkaznega sporazuma, so pred tednom pekovski pomočniki na svoji skupščini sprejeli ultimatum Zvezi pekov, v katerem zahtevajo lakofen začetek pogajanj v teku enega tedna.

Včeraj je teden potekel, ne da bi med pekovski pomočniki dobili povabilen odgovor. Zveza pekov je sicer odgovorila na ultimatum pekovskih pomočnikov, toda pogajanj ni začela z izgovorom, da Delavska zbornica ni postavila nobenih predlogov za ukinitve stare in sklenitve nove mezdne pogodbe, zaradi česar, ene more načeti nikakršnih razgovorov glede tega vprašanja.

Odgovor je nedvomno razburil vse pekovske pomočnike ne samo

zaradi tega, ker Delavska zbornica s svojo pasivnostjo znova podpira delodajalce, temveč tudi zaradi tega, ker so v odgovoru delodajalcev pravilno čutili, je navadno poskušali zavlačevanja in izmikljanja. Delodajalci namreč nečeno nove mezdne pogodbe, ker so delavci postavili za sklenitve nove mezdne pogodbe važen pogoj: cena kruha ne sme porasti! Ker bi imeli delodajalci z sklenitvijo nove mezdne pogodbe dovolj dobička.

In tako so se morali pekovski pomočniki začeti k skrajnemu sredstvu, da pribore postojanje svojih pravic. Na včerajšnji skupščini so

napovedali stavko začeti opolnoči. Vsa odgovornost za nastali položaj, ki so Trst brez kruha, tako pa da popolnoma na delodajalce. Prebivalstvo bo zato podprlo pekovske pomočnike v njihovi borbi, da elimpirjo izvojevalce, kar jim pripada. Saj so bili prav pekovski pomočniki tisti, ki so se prvi uprili podražiti kruha. Solidarnost vsega prebivalstva s pekovskimi pomočniki bo tako porok, da peki ne bodo s sklenitvijo novega meznega sporazuma, ali nove mezdne pogodbe, povzeli cene kruha, z izgovorom

VREMSKA DOLINA KRAŠKI PARADIŽ

France
Magajna

VIII. POGlavJE NAM BAJA O SVOJEVRSTNIH GODCIH, O PESI IN PESNIKI IN O ČUDOVITI PITKI S POLDRUGO NOGO

Kaj ne, ničar novega vam nisem povedal. Enake reči se dogajajo pri vsakem času in v prostem. Toda ta edinstveni dan, ki ga imam v misli, se je strašno čisto končal. In samo ista reč je bila temu kriv. Glejte, da bodo godci pili! So ukazovali razpisati prireditelji. Njihov dopis mora biti zmeraj poln. Med godci pa ni bilo nikogar, ki bi se polnega vročine prestrašil. In dan je bil vroč in pihati ves božji popoldan skozi tiste vijugaste cove — ali je čudno, če so pljučali in čreva suha kakor pergament? Godci so pili, godci so sedeli na visokih mestih, vino pa je seglo vise!

Posledice so bile strašne. Zadržala se je hrati harmonija, ubranost je šla po svetu, muzikalnost se je cepila. Namesto polke in valčkov so se začele glasiti najbolj čudovite uverture, do pice podobne žalim oratorijem. Divgenti in klarineti se meško nagajali. «Quæsta o quella, per me pari sono», a istočasno je oni s kornetom poskušali začeti arijo iz Dvorkovih humorov. Poleg barkarole iz Hoffmannovih priprav, smo čuli prav tedaj tudi poročilo koračnice iz Lohengrina. Prireditelji so se začeli vznemirjati. Splesali so na loto in šepetali godec vspodbudne besede in lepe očetevalne nauke. Nič ni pomagalo. Godci so bili v devetih nebesih in nihče ni bil mogel pregovoriti, da bi se povrnilo iz to našo zeleno dolino. Pisalci so sejo cepili in prireditelji so se začeli sumljivo bliskati oč. Strašne reči so se obetale.

Morda bi se vse srečno končalo, če ne bi tisti, ki je pihal v trombon, sklenil, da zaigra solo

Beethovenovo simfonijo. Bila je to zares taktična pomota. Kadar so prireditelji to čuli, so si v najlepši slogi zavrhali rokave in v krasnem dvopostoj odkorakali k najbližjemu kupu dročja. Tam je vsak potegnil na dan pripravno frako in se obrnil na peti kakor oficir. Ti fantje so bili do bro vsogojeni in so vedeli, kaj je lepo vodenje. Tega so se v prihodnji minuti tudi držali. Ne da bi se brigali za note in takt in podobne muzikalne finese, so udarili po hrbitih zamaknjenih gdocev tak čaršad, da so odletali klobuki kakor muha. Ali mislite, da so godci s tem soglašali? Prav nič! Niti trideset sekund niso tega trpeli. Stisnili so lesketajoče se trobente pod pazduho in planili na cesto. Clovek bi mislil, da imajo namen v par urah obteči vso zemljo. S tako hitrostjo so je poodili proti domu, da smo čez dobri minuto videli na njihovi poti samo še velik oblak prahu. Fantje prireditelji so šturmal za njimi s tako ljutostjo, da bi jih bil sam Hitler vesel.

Po slavni zmagi so vremski fantje odšli naravnost v Britof in poklicali na plan Mihota Mihovega, da jim je s svojim nadušljivim mehom potožil jezo in jim vzbudil upanje na boljše bodočnost.

Tega vam še nisem pravil, da imamo v Vremski dolini polno lauristnih izumiteljev. Nekaj časa smo imeli po strehah polno vetrnih žag in v cerkvenem stolpu celo pristno vetro elektrarno. Uspeh bi bil dober, če bi ne bilo nekaterih pomanjkljivosti. Vetrno centralo na stolpu je nekoga dne odnesla burja in jo vržja v reko baš tam, kjer je bila voda najbolj globoka. S tem se je avtomatično spremenila v hidrocentr

tralo. Zage na strehah so se pa samo zato tako slabo obnesli, ker je bilo tako težko spravljati hode tja gor.

Z novimi izumi se pečam zdaj jaz. Kot strokovno podkovan clovek, sem do zdaj dosegel prav lepe uspehe v permutinarstvu. Toile moje najnovejše gnezdo je res nekaj sijajnega. Na videz je podobno vsakemu drugemu gnezdu, ima pa to posebnost, da se novelelezione faje sirklja skozi skrita vrata na dnu v spodaj postavljeni klobuk. Kadar nedolžna pitka, ki še ne pozna prevrat tega sveta, zmesa faje, vstane gor in pogleda, če se je vrjlo po očetu ali po materi. Jajca pa nikjer ni! Da bi na ostala v strahotu, hitro spet počene in enese drugo! Ta gnezda so bodo hitro razširila po deželi in svet ne bo več v taki stiski za pithe.

Drugi izum je nekaj bolj samotan. Gremo za tem, da bi na lep način odpravili škodljivo kokašje brskanje po vrtovih. S K-tajsko sem naročil šangajškega petelina, ki ima kakor štorika dolge noge. Istočasno sem pisal vladi v Tokio, naj mi pošlje japonsko bantamko, ki nima večjih nožov od poprepčne lastavice. Ti dve sorti bom križal. Piščanci iz tega skrova bodo nekaj podedovali po materi in nekaj po očetu. Imeli bodo — po materi — eno nogo silno kratko, in drugo — po očetu — pa strašno dolgo. Ko bo piščanček jedel, bo seveda stal na krajši nogi, da bo bliže tal, ko se bo po oziral po kragulju, bo stopil na daljšo, da bo dlje videl. Brskati pa na bo mogel več. Kura brska zmeraj samo s eno nogo, levo ali desno, kakor ji pač bolj kaže. Se nikoli nisem poznal kokeši, ki bi znala brskati s obeh nogama hkrati. Moj novi piščanček ne bo mogel brskati iz teh-le tehnik razlogov. Kadar bo stal na daljši nogi, ne bo mogel s krajšo doseči tal, ko bo pa presedl na krajšo, mu bo ona daljša samo v napotje in se bo večje prekopnil, če bo hotel se njo popraskati po tleh. Vreme bodo postale zelo slabe, če se bo še kaj takih veleumov rodilo v njih.

Na učne znanstvenike sloer ne zidamo dosti, ker se le predači lažeje. Njihova dogmatja ovirajo kadar koli se nam poljubi. Pravijo na primer, da ne moreta biti dve telesi istočasno na istem mestu. Vsaka žena, ki je v blagoslovljenem stanu, postavi, če hoče, to trditve v trenutku na laž. Potem pa pravijo učenci tudi, da gre zmeraj posledica za verokom. Pogledite cloveka, ki vozi samokolnico, pa boste videli, da gre posledica včasih tudi pred verokom!

Do nedavnega je živel v Trstu neumljen znamenit Gornjevremec. Bil je slaven poet. (Poet je tuja beseda, po naše rečemo pesnik. To je tak clovek, ki pri-

deluje pesi, zlasti sladkorno pesi. Vsa vlada dekleta na svetu so zaljubljeni v pesnike, kar je naravno, ker brez njih ni bilo bombovov! Ta naš poet je bil moj najboljši prijatelj, ker me ni dovolj poznal. Njegovi umotvorji so bili tako globoki, da je ostravil z njimi psako zapuko. Brata Karel in Albert Sirok sta mu večkrat povedala, da je sploh pregled. Samo potapljači so lahko dosegli njegova dela. Ker je bil zmeraj v globinah, ni nikoli dobil Nobelove nagrade, čeprav je lastovil magazini sira in salam. Bi jaz danes imel magazin sira in salam, bi dobil Nobelovo nagrado v dveh minutah in po vrhu še lemoti let prisilnega dela zaradi nedovoljene špekulacije z živili.

Slovanski otoček v germanskem morju

LUŽIŠKI SRBI SO KLJUB STOLETNI OSAMLJENOSTI
USTVARJALI LASTNO KULTURO IN LASTNO ZGODOVINO

Lužiški Srbi kljub večstoletnemu suženstvu pod Nemci čutijo, da so člani velike slovanske skupnosti. Njihov jezik je slovanski, slovanska je njihova kultura, pa čeprav so morali živeti tudi 13 let pod nemškimi fašizmom. Ostali so Slovani!

Literatura Lužiških Srbov je po svoji vrednosti enakovredna drugi slovanski književnosti. Čeprav so po številu najmanjši slovanski narod, so s svojo neprestano borbou ustvarili svojo zgodovino, ki je odraz slavni in junških dejanj slovanskega, ustvarili so si svojo literaturo, ki je odraz kulturnih idealov. Književnost Lužiških Srbov se je pričela ustvarjati v XVI. stoletju s prevodi «Novega testamenta», raznih molitvenikov in cerkvenih pesmi.

Biblija je bila prevedena v XVIII. stoletju. Okoli leta 1840 je izšel v Budislinu, glavnem mestu Gornje Lužice, prvi lužiško-srbski časopis «Srbski pripovednik in vestnik», ki ga je ustanovil in urejal in izdal vladika Jan Dek (1779-1853). Časopis je izhajal enkrat mesečno. V njem je Jan Dek objavljaval aktualne politične in lokalne vesti ter nacionalno-propagandne članke.

Umetniško-književni preporod se je pričel pri Lužiških Srbih leta 1841 z zbiranjem in izdajanjem lužiško-srbskih narodnih pesmi, ki jih je izdal Jan A. Smo-

lter naokrog ni žive duše. Pred vzhodom iz stranke leži kup ruševin porušenega poslopja. Sliči se zamolka ekoplasja granate.

Naš avtomobil velim ustaviti pred vzhodom za oboroženo silo. Tam se stoji več avtomobilov. Stražarjev, ki stoji tu navadno na straži, ni videti. Nehote sem zadržel. Tišina je presekala živživanje in takoj je zabobnela oglušajoča eksplozija težke granate. Najbrž je padla v bližini Potsdamskega trga. Izsa razvalin tam, kamor je padla, živigne plameni, ki se polagoma razplamtavajo. Čez nekaj minut pade še ena granata, tokrat malo dalje. Končno zagledam stražarja. Stražarji pred vzhodom so se skrili pod prišede poslopja. Pristopi esesovci in me vpraša, kam sem namenjen. Dežurni oficir takoj naroči, naj me pospremito v zaklonišče pod državno pisarno. Vstopimo skozi stranski vhod, ki je le malo osvetljen. Naslonjeni na steno dolgega hodnika stoje oboroženi vojaki. Eni kažejo ali poglasno kramljajo, drugi čepe povesenih glav in spe. Prihajajo cloviške glasove moti brnenje ventilatorja. Sledniti pridemo do tako imenovane komandnega položaja firerjeve brigade pod poveljstvom Monkeja. Se nečudno je poveljeval enotam telesne garde, zdaj pa, kakor je pozneje sam priznal,

Hitlerjevi zadnji dnevi

Hitler je nameraval napadati še tedaj,
ko se je nemška vojska že razkrajala

prostovoljskemu korpusu Adolfa Hitlerja, ki je bil pred dnevi formiran tu, v Tiergartnu, iz prostovoljcev iz vse Nemčije. Bil je samo okrog 2000 in njihova dolžnost je bila, da bi bili zadnji obrambni pas okrog državne pisarne, Monke gestikulira in se glasno pogovarja z esesovskimi oficirji. V tem temnem postoru brez sikhernih okrasov je bil srak kljub vsej ventilaciji dušljivo, težak. Monke se preprča v sobi za adjutante, ali mi je res naročeno, naj pridem, potem pa me dva esesovca spremita v določen prostor. Bobnenje granat se tu komaj sliši. Ker podzemeljski del pisarne še ni dograjen, je videti posebno mračno in pust. Iz hladnih, sivih betonskih sten sili vlaga, kakor v vseh novih poslopih. Gremo skozi mnoge sobe, povezane med seboj s hodni. Ki ali jeklenimi vrati. Povsod duše smrad po plesnobi, bučanje glasov in grmenje ventilatorjev. Tu pod državno pisarno je samo

50 do 60 sob. Ta labirint ima 6 izhodov: tri ven, tri pa v prvo nadstropje državne pisarne. Nekateri sobe so do stropa polne kruha, konzerv in drugih zalag, da se clovek komaj prinese skozi. Povsod vidiš isto sliko. Hodniki in sohe nabito polne vojakov; večinoma stoji ravno. dušno in brezbrzično naslonjeni na stene, same nekateri stoje v gručah in se pogovarjajo. Ostali leže ali sede na tleh, držeč orožje v rokah. To so sami postavit, krepi mladi esesovci. Prejšnjega borbena navdušenja ni več videti na njih. Prišli bi lahko rekli, da jih je prevzela nekakšna pasivna vdanost v usodo. Takšno

taga) obdeluje poročila s ostali sektorjev fronte. Potem mi govore o zadnjih dogodkih. Severno od Berlina so se prišli Rusi naprej skozi Oranienburg. V vzhodnih in južnih predmestjih divjajo brbe. Od južni strani so prispeli sovražniki, ki do Nauena, 30 km zahodno od Berlina. Namen, da bi nas držali v klešč, je dovolj jasn. Odgovor je samo ena pot — proti sovražni zapadu, zadnja nit, ki nas veže s znanim svetom. Vse kaže, da bo obkolitev Berlina imenovno, 24. aprila. Tako imenovana Wenkova armada se grupira južno od Magdeburga, na vzhodnem bregu Labe, in mora čr-

razpoloženje se je še bolj poglabljeno, ko je prešlo tudi na voditelje.

Končno smo prispeli na cilj. Zopet tesna soba s smradom po plesni, v nji sede uradniki, risarji in oficirji, ki raznašajo poročila. Krebs in baron sta šla referirati Hitlerju. Čakati moram. Priškusujem zdaj samoklik, zdaj močnim eksplozijam ruskih granat, ki padajo nekam v središče mesta in razpredam svoje misli. V bistvu se sčujevo vse okrog upravanja, ali bo to še dolgo trajalo in kakšen bo konec. Čas mineva počasi.

X.
Končno pride Freitag. Pod nizkim stropom se mi zdi še večji, kakor je v resnici. Ko me je zagledal, mu je zaigral na obrazu smiljajo. Raportiram po vseh pravilih. Seže mi v roko, rekoč: «Pustimo zdaj vse formalnosti. To je zdaj brez pomena. Po kratkem molku je priporočil:

«Da, dragi prijatelji, če že propadamo, naj propademo skupaj. Daj, da te informiram o razvoju vojne. General se ne bo kmalu vrnil. Greva skoli zelo opremlje. No, sobo, v kateri stanuje general Burgdorf s svojim adjutantom. Najno sobo leži od nje samo tanka jeklena stena. Levo od vrat stoji dve postelji, druga nad drugo, na nasprotni strani pa dve pisalni mizi za naju. Velik zastor deli sobo čez pol. Drugo polovico zavzema general Krebs. Steno so sive kakor v drugih sobah. Odlozim plašč in orožje. Freitag me seznani z delom. Tu, v zaklonišču, moram vsako uro spremljati vojna poročila iz Berlina in Potsdama, zabeležiti dobljene podatke na zemljevid in pripraviti gradivo za poročanje Hitlerju. Bernd (tako imenujejo Freitag) je dobil zavoj in poleg zavojca še pismo. Zavoj je vseboval žepni roček, par že obrabljenih rokavic, klobaso, kos črne poltine in nekaj sira. Prišel je bil velik list iztrgan iz šolskega zvezka, na listu je bilo svinčnikom in velikimi nesladnimi črkami zapisano: «S novimi Vae, kar premorem, vem pošlji in. Srečne pozdrave in kmalu svobodo vam vsem leži - uboga mati!»

Globoko je zajel sapo Andrej, da se je obujal, ter ni na zunaj pokazal, kako ga je to vse lo presunilo. Ali je kje v vsej zgodovini primer večjega razumevanja potrebe borbe, kot ga je kobarška mati pokazala s svojim malim in tako velikim prispevkom. Močna postojanka je bila taktur v Kobaridu in tudi v drugih bližnjih vaseh. Ni je bilo ovire, da bi do tistih, ki so se bočili po zasluženem Matjažu, Stoku in Miji ne prišli darovi, ki jih je ljudstvo zbiralo za svoje borbe. In je tudi ni bilo ovire, katere bi naši borci takrat ne bili premagali! Tako žive poveže se ni bilo med ljudstvom nikdar v vsej zgodovini!

Andrej je vzel rokavice in jih takoj odnesel streljarju, ki je nedaleč od hiše čval na življenjem teh aktivistov in tudi pravitelcov vasce. Tako je tudi, ta partizan takoj obustil večino materinega voščila... «moji sinovi!»

Prav tiste dni je ljudstvo čedastke okolice zbralo za cel kamion

pref odriniti preko Potsdama pomoč Berlinu. V Berlinu me je ostal za njegovo obrambo po osemindesetih tankovih, korpus pod poveljstvom generala Weidlinga, ki se je umaknil v Odr, izmučen in iscrpan, kor ostanki razbitih divizij fronte na Odr, deli protiletalske artilerije in Volksturm. Obramba se opira v glavnem na slaboboroženi Volksturm.

Na 130 km dolgi fronti je imel zmanjšano artilerijo in mince. Razčrčeno močstvo bo kratkem verjetno popolnoma silami Hitlerjunga. V vsej je okrog 2 milijona prebivalcev. V Potsdamu je ostal še en korpus, ki ima samo dve diviziji pod poveljstvom generala von manna. V mestu je samo še 50 tankov. Rusi pa imajo 500 armade in okrog tisoč tankov.

«Kako dolgo bo še trajalo to ba, kaj misliš?» vprašam. Na odgovori tako, kakor da je bil na to upravljen: «Osem dni, najboljšim primeru deset» — na misli o Wenku? — «Ni, ker njegove sile v noben primeru ne morejo odločiti ni več niti trohice upanjeja. Ne, samo še nekaj dni nas loči od katastrofe. Se eno upanje u tegniti imeti, pripomni, kako bi ne bilo Hitlerja. Glavna deveta armade je še vedno na Odr in morda bi se še lahko umaknila proti Berlinu, če Hitler tega neče. Vse prebrano v tem smislu, ki jih je spjel njen komandant general Benno naščelnik, je kateorično bil, čeprav so Rusi že prišli kih 100 km globoko za hrbet armadi. Pomisli, Hitler hoče padati, rad bi iztrgal sovražni črto Odra!»

PISMO

Nalahko je potkal pismoona
na vrata in na odziv naprej,

Ko je pismoona s pozdravom odšel, je Andrej segel po pismu in ga opazoval nekaj trenutkov, prej ko je pretegal zgornji rob, da prečita, kdo ga moči v njegovem delu.

Htelo je preleteti z očmi dve na redko popisani strani in položil list nazaj na mizo. Vzel je zvoza prejšnje dne, da bi ga nadaljeval, pa ni šlo. Nekaj ga je šlilo, da je zvoza segel po listu in se ustavljal ob vrstah... «zauzanje, ki ga clovek dobi v najtežjih dneih, se v življenju nikoli več ne pozablja.

Boleče ga je zapelo neke globoke v notranjosti, da je prejel tako magio odloč. Ta list, ki mu je sedaj priklical v spomin svetel utrinek iz borbe naših partizanov in aktivistov v Slovenski Benečiji.

Boleč 1944 v beneški vasi. Nad pol metra suhega snega je zpadlo ravno pred prazniki. Treba je bilo izvršiti prenik v neko samotnejšo hišo, ker so patrle prinesle vest, da se v dolini, ki pelje od Cedad in Vidma, opaka nekako živahno gibanje Nemcev in komakov. Vse se je izvrstilo v največji tihini, tako da niti ljudje v vasi niso opazili, kdaj so se aktivisti preselili.

Na novem mestu so kurji prišli: ne samo dobre vesti in prino podzdrav s Kobarškega in Tolmnskega, ampak tudi pakete za vsakega. To je bilo presenečenje. Morala, ki ni nikoli popustila, je zrasla skoro do predrnosti.

1. maj — največji praznik delovnega ljudstva Tržaškega ozemlja!

PEVSKI ZBOR SLOVENSKEGA UCITELJSKGA V PORTOROŽU, KI JE GOSTOVAL NA NEDAVNEM ITALIJANSKEM FESTIVALU V ROVINJU. V OZADJU ROVINJ

Po zmagi Dinamo nad Crvenko zvezdo se je najboljša jugoslovanska enajstorica trdno zasedla na prvem mestu. V nedeljo je morala ekipa enajstorca s morala klontiti pred nezadržanim napredkom dinamovcev. Rezultat 2:0 je zadostno dokazila premoč Zagrebčanov na igrišču. Javno pa je, da se bo Hajduk za to poraz skušal maščevati in to na račun Ponziane LJ. Znano je, da bo Hajduk moral igrati v nedeljo v Trstu in po njihovem mnenju mu zmaga ne bo ušla. Naši igralci pa trdijo baš nasprotno, to je, da bo moral Hajduk oditi iz Trsta poražen, in to zaradi važnih točk, ki jih Ponziana nujno potrebuje, da se reši kritičnega položaja, ki ga danes zavzema v kvalifikacijski lestvici. Zato bo Ponziana vložila vse svoje sile v nedeljsko tekmo.

Ekipa, ki nadaljuje s stalnimi zmagami, je Partizan. Sicer ne ogroža resno prvega mesta, saj je kar 5 točk razlike, vendar še vedno upa. Upanje je res lepo, vendar mislimo, da bo letos moral priznati prvo mesto Dinamu. Presenetljivi je tudi Vardar. V prvem delu prvenstva se je stalno držal na koncu lestvice, sedaj pa je pričel napredovati. Sicer ga poznamo a tekme proti Ponziani, ki je prav v zadnjem trenutku iztrgal Tržačanom gotovo zmago. Trdno se drži Ponziane, vendar ima eno tekmo manj, kar lahko štejemo v dobro Ponziani.

Metalec, ki se splošno znana ekipa zbiralec neodločenih izdov, je v borbi proti sarajevskemu Torpedu potrdila svoj sloves: 1:1. Sicer si nabira točko za točo.

FIZIKULTURA

Dinamo, neomejeni gospodar prvega mesta Zanimive spremembe v kvalifikacijski lestvici jugoslovanskega državnega prvenstva

ko, vendar tudi zaseda danes bojišče mesto kot Ponziana LJ.

Tako ne potoča ostra borba samo za prvo mesto, temveč tudi za ostala: Hajduk in Partizan sta odločilna borca v tem delu lestvice. Sicer se ne moremo delati zaključkov temu ali onemu v prid, pač pa je potrebno, da stalno zasledujemo potek prvenstva, ki nam bo edino dalo pravilni odgovor.

Dinamo-Hajduk 2-0 (1-0)
Partizan-Sparta 3-1 (3-0)
Vardar-Lokomotiva 1-0 (1-0)
Metalac-Sarajevo 1-1 (1-1)

LESTVICA.

Dinamo	14	11	12	47	17	23
Hajduk	14	9	14	24	12	19
Partizan	14	7	43	35	20	18
Crvena zv.	12	4	53	21	16	13
Lokomotiva	13	5	35	15	15	13
Metalec	15	2	85	12	19	12
Vardar	14	4	37	17	23	11
Ponziana	13	4	36	16	32	11
Sarajevo	14	2	57	14	30	9
Sparta	13	3	19	14	30	7

Okrožno nogometno prvenstvo vzgajališče novih nogometašev

Primorje PK, Aquila, Sv. Vid in še nekateri so odlični enajstorci, ki danes vodijo v kvalifikacijski lestvici okrožnega nogometnega prvenstva.

V nedeljo je Primorje PK otvorilo nove igrišče na Proseku. Častnejše otvoritve si Primorje ni moglo domisliti: premagalo je Oljivo kar s 5:1, kar je izreden izid. Aquila pa je tudi žela: 5 zabitih golov je zadosten dokaz o premoči nad Greto, ki se ni mogla upirati odločnemu napadu delavске ekipi. Isto pot je ubral Sv. Vid. Odpravil je sicer nasrečno ekipo Vene, ki pa ni zasluzila takega poraza. Na vsak način pa se pozna, da Vesta pripravljuje treninge, s katerimi bi precej pridobila na tehniki in gradivnem v hitrosti. V svojem

mojstvu ima nekatere odlične igralce, ki bi pokazali maveljak, če bi imeli bolj kompaktno igrmo med napadom in hlati.

To so pač najbolj vidne ekipe okrožnega prvenstva. Vendar imamo v Trstu še prvenstvo I. ekupine in organizirani nogometnega odseka neumorne Zveze društev za telesno vzgojo. Tudi tu se igralci pripravljajo, da bodo nekoč lahko igrali pri višjih prvenstvih, kar je brez dvoma cilj vsakega športnika: počasi se izpopolnjevati in po raznih manjših prvenstvih doseči najvišjo skupino.

V nedeljo je tako Sv. Ivan gladko odpravil ekipo Rinaldja s 6:0. Lep uspeh, ki pa ni milalimo, se bo še večkrat pmoval. Tudi Opčine, veliko obetajoča

ekipa, je v nedeljo premagala Sv. Marka kar s 5:1, česar najbrže nihče ni pričakoval.

Športna zavest

O športni zavesti v zahodnih deželah je bilo že mnogo napisanega. Vendar so še ljudje, ki v športu zahodnih dežel. Ne kaj primerov nam bo pokazalo zelo visoko zavest športnikov teh dežel.

Angliški časopis «News Chronicle» je pred kratkim poročal, da je amsterdamsko sodišče obsodilo nizozemskaga nogometaša Kreizerja, ki je najpopulrnejši nizozemski vratar, na šest mese. zaporu in denarno kazeno 31.500 golarinjev. Svojčas je nastopal v Angliji, kamor se je prodal za drag denar znanemu Arsenalu, društvu, ki je znamenitejšo po kupovanju igralcev kot po nogometnih uspehih.

Nedavno pa je bilo dokazano, da je ta znanj nizozemski nogometni vratar odkril svoje sposobnosti tudi na področju črne borbe, ko se je bavil s posli, ki imajo zelo malo zveze z nogometnim igranjem in čuvanjem vrst pred nasprotnikovimi navali. Svoja česta potovanja v Nizozemsko je namreč povezal z valutnimi špekulacijami.

Na Švedskem prireajo vsako leto tradicionalno smučarsko tekmovalje, ki je znano pod imenom «Vasov teks», ki je dolg 84 km. Zadržna leta je na tem tekmovalju redno zmagovalc letošnji olimpijski zmagovalc v St. Moritzu v tekui na 50 km, Niels Karlsson, ki je znan v športnem tisku po vzdevku «Mora-Nise».

Nedavno tega je bilo v športni rubriki švedskega časopisa «Helsingfors» objavljeno škan. dalozmo odkritje, kako je uspelo Karlssonu zmagati na tem težkem tekmovalju. Nekaj kilo-

metrov pred ciljem tega teksa so čakali nanj njegovi oboževalci in mu predali smučke, ki so bile dobro namazane in ki so zato bolje odgovarjale pogojem teka od onih, ki jih je imel na nogah. Karlsson je hitro izmenjal smučke, kar mu je omogočilo lahko zmago.

Ima Barbara Scottová, svetovne evropske in olimpijske zmagovalke v umetnem drsanju, je bilo v zadnjem času častu natisnjeno na prvih straneh športnih listov in časopisov zahodnih dežel.

Francoski športni list «Equipe» javlja, da je njegov dopisnik zadal Barbari Scott naslednje vprašanje: «Kajni so vaši načrti za bodočnost? O čem se natejate? Odgovor svetovne prvakinje je bil zelo kratak in jaseen: «O dolarjih v Hollywoodu, prevaro na smučarskih tekah, gonja z denarjem — in čeprav na prepovedan način — to so cilji, ki vodijo mnoge športnike zahodnih dežel.

Borbena ekipa Vardarja

Ki je pred 14 dnevi prav v zadnjih minutah presentila Ponziano. Čeprav zaseda v jugoslovanski lestvici eno znanjih mest, je pokazala v Trstu veliko tehnične znanja in je dosegla nad vse časten uspeh: neodločen izid.